

פורים

סיפור המגילה

”וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַּת אֲבִיחַיִל וּמְרַדְכֵי הַיְהוּדִי אֶת כָּל תִּקְוֵי לְקַיֵּם אֶת אֲגַרֵּת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית”

התורה מונה מספר חגים – ראש השנה, יום כיפור, סוכות ועוד – אך חג הפורים (וגם חנוכה) אינו נמנה על רשימה זו והוא אינו כתוב בתורה. עם זאת, לעומת חג החנוכה, בתוך התנ"ך אחת מתוך חמש המגילות שנבחרו להיכנס לקודקס היהודי הינה מגילת אסתר, המספר את נס חג הפורים.

זכר לנס ההצלה

את חג הפורים אנו חוגגים לזכר הצלת העם היהודי. סיפור מגילת אסתר מתרחש בימי המלך אחשוורוש, בממלכה הפרסית בשנת 3408 לבריאת העולם (365 לפנה"ס), לאחר חורבן בית המקדש הראשון. מגילת אסתר מתארת את הנס שארע ליהודים באותן השנים, ניסיון השמדתם והצלתם של יהודי ממלכת פרס.

לפי מסורת ישראל, כותבי המגילה היו אסתר המלכה ומרדכי היהודי, שהיה מאנשי הכנסת הגדולה שעלו לארץ ישראל, אחרי שהסיפור אותו מגוללת המגילה הסתיים. אנשי הכנסת הגדולה הם שקבעו מהם הספרים שנכנסו לתנ"ך ואת סדרם (תלמוד בבלי, בבא בתרא ט"ו ע"א).

העלילה

המגילה מתחילה במשתה שעורך אחשוורוש בממלכתו, "בַּשְּׁנֵת שְׁלוֹשׁ לְמֶלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֵּה". אל המשתה מוזמנים נתיני הממלכה בכל אחת מ-127 המדינות עליהן הוא מולך. גם יהודי הממלכה מוזמנים למשתה. הנשים לא קופחו וגם ושתי המלכה, אשת המלך אחשוורוש "עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמְּלָכוֹת".

המשתאות בממלכה זו נמשכו ימים ארוכים, ובמהלך אחד מהם מבקש אחשוורוש להביא את ושתי המולכת לצידו כדי להראות את יופייה לכל המוזמנים. ושתי מסרבת – וסירוב זה מוביל למותה, שכן סירוב לפקודת המלך הינו גזר דין מוות "וּמְלָכוֹתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה".

כאן נכנסת לתמונה אסתר בת אביחיל, אחייניתו של מרדכי בין יאיר, ומצאצאי הגולים לבבל אחרי חורבן הבית הראשון בירושלים, "אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם-הַגְּלָה אֲשֶׁר הִגְלָתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל" (סיפור המגילה מתרחש לאחר נפילתה של האימפריה בבליית בידי ממלכת פרס). אסתר נבחרת מכל בנות הממלכה להתלוות למלך אחשוורוש ולהפוך למלכה החדשה של הממלכה. מרדכי דודה מנחה אותה שלא תחשוף בפני אף אחד את מוצאה היהודי.

גם מרדכי מהווה דמות חשובה בממלכתו של אחשוורוש, הוא אחד מפקידי המלך. מרדכי שומע שיחה בין שני שומרי המלך, הזוממים "לשלוח יד" במלך ולהורגו. הוא מעביר את הדבר למלך דרך אסתר המלכה. שני השומרים, בגתן ותרש, נתלים וב"ספר דברי הימים לפני המלך" נכתב סיפור ההצלה של המלך בזכות מרדכי היהודי.

דמות נוספת שעובדת בחצר המלך ועולה לגדולה הינה המן האגגי, מזרע עמלק, מי שהיה הבכיר בשרי המלך אחשוורוש. אחרי שמרדכי היהודי מסרב להשתחוות בפני המן, הוא מתמלא חמה ומחליט להשמיד את עמו של מרדכי. הטענה אותה הוא מביא בפני המלך אחשוורוש היא כי "ישנו עם אחד מפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דת המלך אינם עשים". טענתו הייתה שעל אף היותם של היהודים מפוזרים בכל מדינות ממלכת פרס, הם עדיין עם אחד- הם קשורים לתרבות אחרת ומסרבים לקבל את חוקי כבוד המלך אחשוורוש. ובשביל מרדכי עצמו, בעצתם של זרש אשתו ושאר מרעיו, הוא מכין עץ גבוה, בגובה 50 אמה (כ-25 מטר), עליו יתלה מרדכי.

המן האגגי ביקש "להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חָדַש אָדָר וּשְׁלָלָם לְבוֹז". הוא מפיל פור (גורל) – והיום עליו נופל הפור, היום שהופך לתאריך המיועד להשמדה היהודים באימפריה הפרסית, הינו יג' באדר.

מרדכי קורע את בגדיו, אסתר קובעת צום ותענית ומבקשת ממרדכי שיקרה לכל בית ישראל לעשות כן, "לך- כָּנוֹס אֶת-כָּל-הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאֶל-תְּאֵכְלוּ וְאֶל-תְּשִׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם גַּם-אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצוּם כֵּן".

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוּת. ביום השלישי לצום, מגיעה אסתר מרצונה – על אף שלא נקראה, לבית המלך, צעד שהיה אסור לעשות באותם הימים, שכן מי שלא נקרא לבוא לבית המלך אינו רשאי להגיע על דעת עצמו. זוהי הפעם הראשונה בה אסתר מקבלת את התואר מלכה במגילה. עד כמה שמה היה אסתר בלבד, וכאן היא "לובשת מלכות" – כלומר, לוקחת אחריות לאומית ודתית על העם שלה, ומוכנה להקריב את חייה למען הצלתם.

בנקודה זו מתחיל הגלגל להתהפך, אחשוורוש כלל אינו כועס על אסתר המלכה בגלל יוזמתה, אלא היא "נושאת חן בעיניו", בלשון המגילה. תגובתו אליה היא "מה-לך אסתר המלכה ומה-בקשתך עד-חצי המלכות וינתן לך".

תַּנְתָּן - לִי נִפְשִׁי בְּשִׂאֲלֹתִי, וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִי

מכאן והלאה הדברים הקשרים הסבוכים שעד כה ליוו אותנו לאורך המגילה הולכים ונפרמים אט אט. אסתר מזמינה את המלך בליווי המן למשתנה, ערב אחר ערב. בערב המשתה השלישי היא חושפת בפני אחשוורוש את זהותה, את עמה ומולדתה. לאחר שהיא מגלה על יהדותה היא מבהירה למלך כי למעשה העם אותו המן, "איש צר ואויב, המן הרע הזה", מבקש להשמיד הוא עמה.

"וְהָמָן נִבְעַת, מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ. אחשוורוש מתמלא חמה, קם בזעף ממשחה היין ויוצא אל הגינה. המן מנסה לנצל את הרגע הזה ולהתחנן על נפשו בפני אסתר המלכה, אך הולך מדחי אל דחי ונופל על מיטתה. ברגע זה חוזר אחשוורוש, רואה את המן נופל על מיטת מלכתו. כעסו מתגבר והוא מאשים את המן בהוספת חטא על פשע, "הֲגַם לְכַבּוֹשׁ אֶת-הַמֶּלֶכָה עַמִּי בְּבִיתִי?!".

וְגַם חֲרַבּוֹנָה זְכוֹר לְטוֹב

ברגע זה נכנס חרבונה, עוד אחד מסריסי המלך, ואומר למלך שהינה בחצר עומד העץ הגבוה שהמן הכין למרדכי, אותו מרדכי שהציל את המלך מפני זממם של שומריו שניסו להרעילו. "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, תְּלֵהוּ עָלָיו".

המן ועשרת בניו נתלים על העץ וביתו ניתן לאסתר המלכה והטבעת המלך, שניתנה להמן מועברת עתה למרדכי היהודי.

למרות שהמן יורד מהבמה – האגרות כבר נשלחו והגזירה אותה ביקש המן לגזור עדיין מאיימת להתממש. "כָּתַב אֲשֶׁר-נִכְתַּב בְּשֵׁם-הַמֶּלֶךְ, וְנִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ--אֵין לְהַשִּׁיב", אחשוורוש אומר לאסתר ולמרדכי כי לא ניתן לבטל גזירה שנחתמה כבר בטבעת המלך – אבל במקום זאת ניתן לכתוב גזירה וחוקים חדשים, והוא נותן להם יד חופשית לעשות כן.

מרדכי כותב בשם המלך וחותרם בטבעת המלך כי היהודים יוכלו לעמוד ולהתגונן על עצמם אם יקומו עליהם שונאיהם בניסיון להשמידם. הכתבים הללו יוצאים "בְּעֵת-הַהִיא בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא-חֹדֶשׁ סִינָן".

הרצים יצאו דחופים כדי שהידיעה על כך תספיק להגיע לכל אחת ואחת מ-127 המדינות בהן מולך מלך אחשוורוש לפני יום ההשמדה המתוכנן עליו נפל הפור – י"ג באדר.

ביום י"ג באדר, ובשון הבירה גם ביום י"ד באדר, עם הגיעה של ידיעה זו התהפכו היוצרות והיהודים בערים השונות התאגדו יחד והתקבצו כדי להגן על עצמם מפני אויביהם ולנקום באילו המנסים להשמידם.

ליהודים הייתה אורה ושמחה

"וּבְכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל-עִיר וְעִיר, מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מְגִיעַ, שְׂמֵחָה וְשִׂשׁוֹן לַיהוּדִים, מִשְׁתָּה יוֹם טוֹב". המגילה פותחת את הסיפור במשתאות הארוכים שערך אחשוורוש בממלכתו עבור כל העמים, ומסיימת במשתה של עם אחד אותו ניסו להשמיד במהלך עשרת השנים בהן עוסקת המגילה – משתה ושמחה ליהודים.

אסתר כותבת את סיפור המגילה ושולחת ליהודים בכל רחבי ממלכת אחשוורוש ומבקשת שהמגילה הזו תכתב לדורות והחג יקבע בלוח השנה היהודי.